

### I. Dünya Savaşı

### Kazanım Ders Notu - 5

#### » Savaşa Girmemiz

- İngiliz sömürgesi olan Mısır'ı bombalayan iki Alman gemisi Goben (Yavuz) ve Breslav (Midilli), İngiliz donanmalarından kaçarak boğazları geçip Osmanlı'ya sığındı.
- Osmanlı'ya sığınan bu gemileri İngiltere istediye de Osmanlı bu gemileri satın aldığını bildirmiş, Alman askerlerine Türk asker kıyafetleri giydirilmiş, gemilere Osmanlı bayrağı çekilerek bu iki geminin isimleri değiştirilmiştir. Bu iki gemi Karadeniz'i geçerek Rus limanlarını (Sivastopol, Odessa) bombalamış ve Osmanlı resmen savaşa girmiştir.

#### » I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı'nın Savaştığı Cepheler

##### Taarruz Cepheleri

- Kanal
- Kafkas

##### Savunma Cepheleri

- Çanakkale
- Irak (Basra)
- Suriye-Filistin
- Hicaz-Yemen

##### Yardım Gönderdiğimiz Cepheler

- Galiçya
- Makedonya
- Romanya

**DİKKAT:** Taarruz cephelerimiz baş harfi "K" ile başlamaktadır. Yardım cephelerinin sonunda ise yardımın "Ya" sı bulunmaktadır. Geriye kalanlar savunma cepheleridir.

#### » Kafkas Cephesi

**Osmanlı – Çarlık Rusya arasında yapılmıştır.**

**Cephenin açılmasının nedenleri:**

- Rusları Doğu Anadolu'dan atarak Orta Asya Türkleri ile birleşip büyük bir Türk dünyası kurmak (**Turancılık**)
- Bakü petrolünün kontrolünü sağlamak (Almanya'nın isteğidir.)

Enver Paşa'nın emri sonrasında ordumuz saldırıya geçmiştir. Ancak ağır kış şartları, malzemelerin zamanında gelememesi gibi nedenlerden binlerce askerimiz donarak şehit olmuştur. Tarihimizde yaşanan bu olaya **Sarıkamış Olayı** denilir. Bu olaydan sonra Ruslar, Doğu Anadolu'yu işgal etti. Bu tarihlerde Çanakkale Cephesi kapanmış ve Mustafa Kemal bu cepheye atanmıştır. Cepheye gelen **Mustafa Kemal, Ruslardan Muş ve Bitlis'i almıştır.** Bu cephe devam ederken Rusya'da halk ayaklanmış ve kendi krallarını (Çar) devirmiştir. Bu olaya Bolşevik İhtilali denilir. Bu ihtilal sonrasında Çarlık (Krallık) Rusya yıkılmış, Sovyet Rusya kurulmuştur. Yeni kurulan Sovyet Rusya, I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiştir. Rusya savaştan çekilince Osmanlı Devlet ile Brest Litovsk Anlaşması'nı imzalamıştır.

**Brest Litovsk Antlaşması ile;**

- Berlin Anlaşması ile kaybettiğimiz Kars, Ardahan ve Batum'u geri aldık.
- Rusya, I.Dünya savaşından çekildi ve Kafkas Cephesi kapandı.

**NOT: Rusya savaştan sonra bütün gizli anlaşmaları dünyaya duyurmuştur.**

#### » Kanal Cephesi

**Osmanlı – İngiltere arasında yapılmıştır.**

**NOT:** Almanya'nın isteği üzerine açılmıştır.

**AMAÇ:** İngiltere'nin Uzak Doğu sömürgelerine giden yolu ele geçirmektir.

Almanların da desteğiyle hareket eden **Bahriye Nazırı Cemal Paşa komutasındaki Osmanlı askerleri**, Şubat 1915'te Süveyş Kanalı'na ulaşmak için harekete geçtiler. Ancak çöl şartları, açlık ve susuzluk askerlerimizin Kanal'ı ele geçirme girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasına neden oldu.

I. Dünya Savaşı'nın Başlaması



1914

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması



1914

Sevk ve İskân Kanunu



1915

ABD'nin Savaşa Girmesi



1917

Wilson İlkeleri



1918

Savaşın Sona Ermesi



1918

Paris Barış Konferansı



1919

### I. Dünya Savaşı

### Kazanım Ders Notu - 5

#### » Çanakkale Cephesi

##### Savaş kimler arasında yapıldı?

İngiltere ve Fransa birlikte hareket ederek Osmanlı Devleti'ne savaş açmıştır.

##### İtilaf Devletlerinin savaşı başlatma gerekçeleri nelerdir?

- Rusya'ya yardım götürerek iç karışıklık çıkmasını engellemek
- İstanbul ve boğazları alarak Osmanlı'yı savaş dışına itmek ve savaşı kısa sürede bitirmek
- Savaşa girmeyen Balkan milletlerini kendi yanlarına çekmek

##### Savaşın gidişatı nasıl olmuştur?

- İtilaf Devletleri bu amaçlarına ulaşmak için büyük bir donanma ile Çanakkale Boğazı'ndan geçmeye çalışsalar da gemiler boğaza döşenen mayınlara çarparak ağır hasar almaya başladı. Türk tabyalarının isabetli atışları ve Türk askerinin amansız direnişi karşısında boğazı denizden geçemeyeceğini anlayan ve ağır yara alan İtilaf donanması karadan çıkarma yapma kararı aldı.
- Düşman kuvvetleri bu kez de Mehmetçiğin azmi ve genç bir komutanın askerî dehasının ortaya koyduğu strateji ile karşılaştılar. 19. Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal'in emrindeki 57. Alay ve diğer birlikler harekete geçirerek düşmanı geri püskürttü.

##### Savaşın sonuçları nelerdir?

- I. Dünya Savaşı'nın süresi uzadı (2 yıl kadar).
- Rusya'ya yardım götürülemedi ve Rusya'da iç karışıklık çıktı (Bolşevik İhtilali).
- Bulgaristan, Osmanlı Devleti'nin (İttifak Devletlerinin) yanında savaşa girdi.

**NOT:** Bulgaristan'ın savaşa girmesi ile Osmanlı – Almanya arasında kara bağlantısı kurulmuştur.

**NOT:** Mustafa Kemal buradaki başarılarından dolayı yarbaylığa yükselmiştir. Bu cephedeki başarıları sayesinde ileride yapılacak olan Kurtuluş Savaşı'nın lideri olma yolunda önemli bir adım olmuştur.

#### » Hicaz-Yemen Cephesi

Osmanlı – İngiltere arasında yapılmıştır.

İngilizler casuslar gönderip Arapları toprak vaadiyle Osmanlı'ya karşı kışkırttı. Şerif Hüseyin ve oğulları ayaklandı. Savaşı kaybettik. Ümmetçilik akımı sona erdi.

#### » Irak (Basra) Cephesi

Osmanlı – İngiltere arasında yapılmıştır.

Cephe, bölgedeki petrol alanlarını ele geçirmek ve kuzeye doğru ilerleyip Ruslarla birleşmek isteyen İngiliz kuvvetleri tarafından açıldı. Osmanlı Devleti ilk başta Kut'ül Amare'de başarılı olsa da İngiltere sömürgelerinden durmadan yardım geldiği için başarısız oldu.

#### » Suriye Filistin Cephesi

Osmanlı – İngiltere arasında yapılmıştır.

Bu savaş, Kanal Cephesi'nin devamıdır. İngilizler, Kanal Cephesi'nde Osmanlı'yı geri püskürtünce Arapların da desteğini arkasına alarak Filistin ve Kudüs'ü ele geçirdi. Ordumuz Suriye'ye çekildi. Bu sıralarda Mustafa Kemal, bu cepheye 7. Ordu komutanı olarak atandı. Ancak I. Dünya Savaşı bitince Mustafa Kemal, İstanbul'a geri çağırıldı.

**NOT:** Galiçya, Makedonya ve Romanya cepheleri sınırlarımız dışında savaştığımız ve müttefiklerimize yardım gönderdiğimiz cephelerdir.

I. Dünya Savaşı'nın Başlaması



1914

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması



1914

Sevk ve İskân Kanunu



1915

ABD'nin Savaşa Girmesi



1917

Wilson İlkeleri



1918

Savaşın Sona Ermesi



1918

Paris Barış Konferansı



1919

## I. Dünya Savaşı

### » Ermeni Sorunu

Asırlar boyunca Ermenilerle Müslümanlar barış ve huzur içinde bir arada yaşamışlardır. Ticaret ve sanatla uğraşan, kuyumculuk yapan Ermeniler, refah içinde bir hayat sürmüşlerdir. 19. yüzyılda Avrupalı devletlerin kışkırtmasıyla Balkanlardaki birçok azınlık isyan ederken Ermeniler böyle bir isyanı akıllarından bile geçirmemişlerdi. Bundan dolayı Ermenilere “millet-i sâdika” (sadık millet) denilmiştir. Ancak artan milliyetçilik akımı ve Rusya'nın da kışkırtmaları sonrasında Kafkas Cephesi devam ederken bazı Ermeni çeteleri Rusya ile iş birliği yaparak halka ve orduya saldırmıştır. Bu durum karşısında Osmanlı Hükûmeti, çıkardığı Sevk ve İskân Kanunu (27 Mayıs 1915) ile olaylara karışan Ermeniler ve onlara yardım edenleri ülkenin daha sakin bir bölgesi olan Suriye'ye nakletme kararı almıştır. Bu göçler sırasında yaşanan bazı olumsuzluklar günümüzde Ermeniler tarafından soykırım olarak iddia edilmektedir.

### » ABD'nin Savaşa Girmesi

ABD başlangıçta tarafsız bir ülkeydi. Deniz yoluyla İngiltere ile ticaret yapıyordu. Ancak Alman denizaltıları ABD ticaret gemilerini batırınca ABD, İtilaf Devletlerinin yanında savaşa girdi. ABD Başkanı Wilson savaşa girdiğinde kendi ismiyle Wilson İlkelerini yayımladı.

### » Wilson İlkeleri

- Yenenerler, yenilenlerden toprak ve tazminat almayacaktır.
  - >> I. Dünya Savaşı'nı bitiren maddedir. Ayrıca İngiltere'nin daha fazla güçlenmesi engellenmek istenmiştir.
  - Devletler arası gizli anlaşma yapılmayacak, aşırı silahlanmaya son verilecektir.
  - Her millet nüfusunun çok olduğu bölgede kendi devletini kurabilecektir.
  - >> Bu madde ile Yunanlar ve Ermeniler, Anadolu'dan toprak talebinde bulunmuşlardır.
  - Türkler de nüfusunun çok olduğu bölgede kendi devletini kurabilecektir.
  - Dünya barışı için bir örgüt kurulmalıdır.
  - >> Paris Barış Konferansı'ndan sonra Milletler Cemiyeti kurulmuştur.
  - Boğazlar Türklerindir ancak dünya ticaretine açılacaktır.
- ÖNEMLİ:** ABD'nin savaşa girmesi veya Wilson İlkelerinin yayımlanması I. Dünya Savaşı'nı bitiren olaylardır.

### » Paris Barış Konferansı

**TOPLANMA NEDENİ:** I. Dünya Savaşı'nda yenen devletler ile yenilen devletler arasında barış anlaşmalarını imzalamak.

**ASIL AMAÇ:** Osmanlı'yı aralarında yeniden paylaşmak

**Paris Konferansı'ndaki Önemli Bazı Gelişmeler;** Wilson'un istediği barış örgütü olan Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam) kurulmuştur.

I. Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru Yunanistan, İtilaf Devletlerinin yanında savaşa girince konferansa davet edildi. İtalya'nın payı olan İzmir ve çevresi Yunanistan'a verildi.

**NOT:** İtilaf Devletleri arasındaki ilk anlaşmazlıktır. Nedeni İngiltere'nin Akdeniz ve boğazların çevresinde güçlü bir İtalya görmek istememesidir.

Konferans sonucunda şu antlaşmalar imzalanmıştır:

**Almanya: Versay Ant. Avusturya: Sen Jermen Ant.**  
**Macaristan: Trianon Ant. Bulgaristan: Nöyyi Ant.**

**NOT:** Osmanlı ile yapılacak olan antlaşma, paylaşımlar tam olarak yapılamadığından dolayı sonraya ertelenmiştir.

### » I. Dünya Savaşı'nın Sonuçları

- İtilaf Devletleri savaşı kazandı. Savaşın en kârlı çıkan devlet İngiltere oldu. Dünya haritası yeniden belirlendi.
- İmparatorluklar parçalandı ve milli devletler kuruldu.
- Yeni rejimler ortaya çıktı (Faşizm, Nazizm, Sosyalizm).
- Sömürgeciliğin yerini manda ve himaye fikri aldı.

I. Dünya Savaşı'nın Başlaması



1914

Osmanlı Devleti'nin Savaşa Katılması



1914

Sevk ve İskân Kanunu



1915

ABD'nin Savaşa Girmesi



1917

Wilson İlkeleri



1918

Savaşın Sona Ermesi



1918

Paris Barış Konferansı



1919